

KONU
27

ORTOPEDİK VE NÖROVASKÜLER TRAVMALAR

Prof. Dr. Filiz Ögce

GİRİŞ

İnsan oldukça karmaşık ama bir o kadar da hassas bir organizmaya sahiptir. Anne karnında iken bile karşılaşıacağı bir travma nedeniyle pek çok sistemin etkilenmesine bağlı sakatlıklara maruz kalabilir.

Teknolojideki ilerlemeler yaşam süresinin uzamasını sağlamakla birlikte ne yazık ki kazaların önlenmesine henüz etki edemiyor. Bu nedenle travma tüm dünyada ölüm nedenleri arasında hala ilk sıradaki yerini koruyor. Ülkemizde de önüne geçilemeyen trafik kazaları, şiddet olayları, iş ve ev kazaları nedeniyle yaralanmalar görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2014 istatistik sonuçlarına göre yaralanma oranı dünya genelinde 73/100.000 iken ülkemizde 39/100.000 olarak belirtilmektedir. Travma olayları ölümle sonuçlanmasa dahi iş gücü kaybı ve sakatlığa bağlı psikolojik, sosyal ve ekonomik yönden birçok probleme yol açmaktadır.

Bu bölümde ortopedik ve nörovasküler travmalar ayrı bölümler halinde yer almıştır. Ancak travmaya uğrayan bir hastanın değerlendirilmesinde hem kas iskelet sistemi hem de nörovasküler yapılar birlikte ele alınmalıdır.

Travma öyküsü bulunan bir hastanın bakımını üstlenen hemşirenin öncelikle hastanın anamnezini ayrıntılı ve tam alması, hastanın bütüncül değerlendirilmesini kolaylaştıracaktır. Bu doğrultuda; travmanın etkisi, etkilediği vücut bölgesi, kronik hastalık (diyabet, kalp vb) varlığı, antikoagülan kullanımı gibi ayrıntıları içeren anamnezin yanında travma bölgesi başta olmak üzere hastanın vücudunda nörovasküler yönden şişlik, renk değişikliği (morarma, solukluk vb), deformite, hareket kısıtlılığı gözlenerek genel bir değerlendirme yapılır. Özellikle ekstremitelerde yaralanmalarında periferik sinirlerin nöromotor fonksiyonları kontrol edilmelidir; üst ekstremitelerde için ulnar, median ve radial sinirler, alt ekstremitelerde için safenöz, peroneal ve tibial sinirler değerlendirilir. Dolaşımla ilgili problemlerin erken tanınması nekroz gelişiminin önlenmesi açısından önemlidir. Diz dislokasyonu, ayak bileğinin kırık çıkığı ve el bileği suprakondiler kırıklarında damarsal yaralanmalar daha sık görülmektedir.

Kas İskelet Sistemi yapılarının travmaları; kemik, eklem, ligament ve tendonları ilgilendiren travmalardır.

KIRIKLAR

Kalsiyum ve kemik hücreleri ile güçlendirilmiş bir tür bağ dokusu olan kemiklerin anatomik bütünlüğünün bozulmasıdır. Kemiği içten ve dıştan etkileyen itici, sıkıştırıcı, çekici ve makaslama kuvvetlerinin şiddeti ve etki süresi ile kişinin yaşı ve genel sağlık durumuna bağlı olarak farklı türde kırıklar oluşur. En yaygın kemik kırıkları bilek, ayak bileği ve kalça kırıklarıdır.